

FRANS BANK

illustrator, tekenaar en kunstschilder

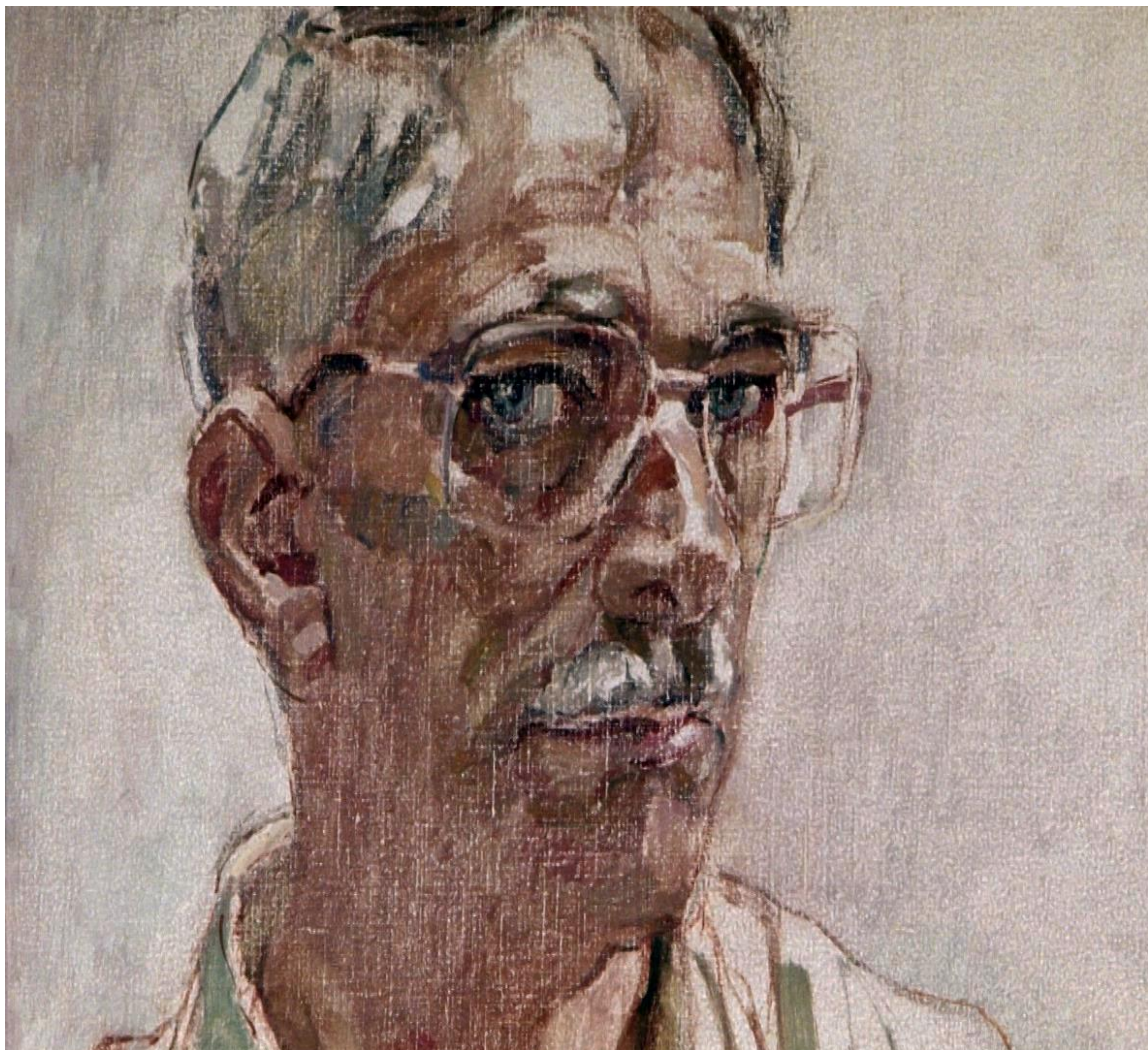
Christ van Eekelen (auteur)
Frank van Doorn (tweede lezer)
27 november 2015

Samenvatting

Frans Bank is geboren in Eindhoven in 1921. Hij volgt een opleiding LO Teken en aan de Academie voor Bouwende en Beeldende Kunsten in Tilburg. Later behaalt hij de akten MO.A, B en C Teken en aan de Koninklijke Academie voor Beeldende Kunsten in Den Haag. Hij is leraar tekenen in Eindhoven en decennialang aan MMS St.-Ursula en de Brabant Havo in Boxtel. Als illustrator is hij actief in diverse tijdschriften en bij veel bedrijven en uitgeverijen.

Zijn vrije werk heeft vaak traditionele thema's als onderwerp: (bloem)stilleven, naakt, stads- en havengezicht en landschap. Hij heeft op tal van plaatsen geëxposeerd.

In de zomer van 2015 is zijn expositie in het MUBO een groot succes.



zelfportret

“Kunde jij een bol tekenen?”***Als ge geen bol kunt tekenen, kunde ook geen neus tekenen.”***

Deze wijze les krijgt Frans Bank van zijn tekenleraar op de Tilburgse kunstacademie, Jan van Delft. Frans heeft heel wat bollen getekend in zijn leven als kunstschilder, tekenaar en illustrator.

Frans Bank, geboren op 16 augustus 1921 te Eindhoven, groeit op in een gezin van vijf kinderen. Hij is de oudste van het gezin van Frans Bank sr. (Eindhoven 1889 - Eindhoven 1987) en To Liedmeijer (Den Helder 1885-Eindhoven 1967). Als zijn ouders in 1920 trouwen, verhuizen ze naar Eindhoven. Vader Bank is leraar aan de RK Handelsschool. Later zal hij ook wiskunde en boekhouden onderwijzen aan het St.-Joriscollege en het St.-Catharina-lyceum. Frans jr. brengt zijn jeugd door in de Huijgenslaan, de schrijversbuurt van Eindhoven. De basis voor de teken- en schilderscarrière wordt al vroeg gelegd. Hij zit dan nog op de lagere school.

“In ons ouderlijk huis zaten we rondom de tafel terwijl mijn vader een tekening aan het natekenen was, een tekening uit de Katholieke Illustratie. Een tekening van Herman Moerkerk. Moerkerk tekende veel Bosschenaren. Er zijn heel wat Bosschenaren ten prooi gevallen aan het potlood van Herman Moerkerk. Mijn vader was die tekening aan het natekenen met een gewoon potloodje. Dat vond ik achteraf gezien best wel bijzonder. Ik denk ook dat het daar begonnen is, mijn liefde voor het tekenen.”

Als Frans naar de middelbare school gaat, verhuist het gezin naar de Jacob-Catslaan, vlak bij de Kleine Dommel en het huidige Anne-Frankplantsoen.

Op het Gymnasium Augustinianum krijgt hij tekenles van Piet Peeters (Eindhoven 1890 – Eindhoven 1944), tekenaar en later directeur van het Van-Abbemuseum.

Peeters tekent karikaturale portretten van alle 250 leerlingen van het gymnasium, die in de aula worden geëxposeerd. De tekening die Peeters van Frans Bank maakte, is nog steeds in het bezit van Bank. Na het overlijden van Piet Peeters krijgt Frans Bank onverwachts bericht, dat hij diens schildersezels geërfd heeft.

Frans Bank sr. ziet het talent van zijn zoon wel zitten, want in de laatste klas van het gymnasium mag hij een schildercursus gaan volgen bij de ietwat saaie, maar vakbekwame Kees Timmering (1897 - 1966) op een zolder in de Kruisstraat, waar ook Jan van der Harten en Han Jonker in die tijd komen schilderen. Kees Timmering is een aan de academie afgestudeerde kunstschilder, die zo wat probeert bij te verdienen.

Hoewel zijn leraar Nederlands, Hein Mandos, hem stimuleert en een grote indruk achterlaat - zoals bij veel leerlingen - wordt hij in zekere zin teleurgesteld, als Frans geen Nederlands gaat studeren. Gelet op zijn belangstelling is het toch niet zo verwonderlijk dat Frans na het behalen van zijn gymnasium β -diploma in 1942 naar de Academie voor Beeldende en Bouwende Kunsten in Tilburg gaat om er met docenten zoals Jan van Delft, Henri Sicking, Leo Le Blanc en Niel Steenberghe de akte L.O. Teken en te gaan halen. Medeleerlingen zijn Jan Gladdines, Hein Koreman, Fons Neyens, Henk Potters en Jan Willemen.

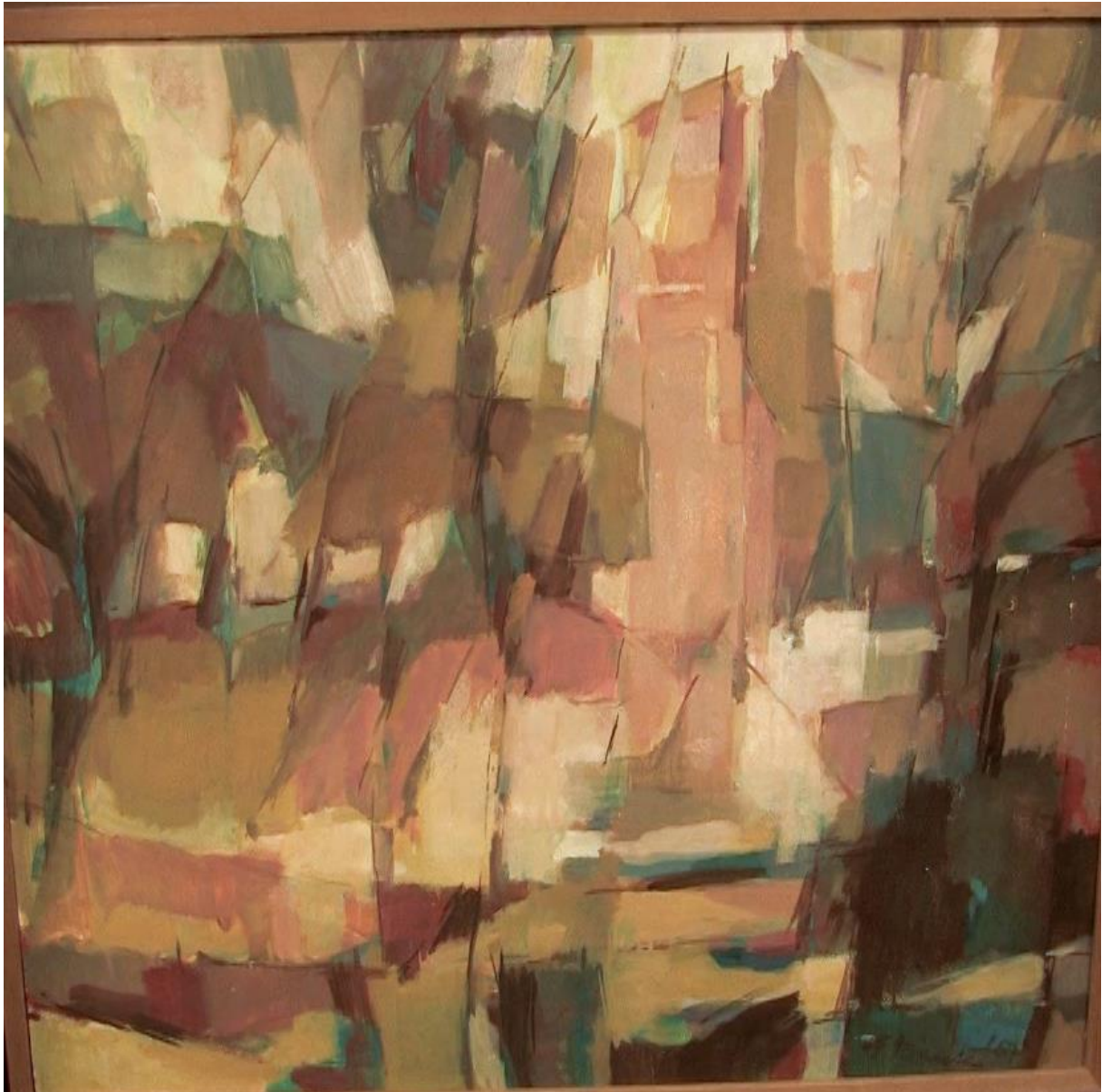
Van Jan van Delft leert Frans Bank hoe belangrijk de grondvormen van de teken- en schilderkunst zijn: de bol, de kegel en de cilinder. Het leren modeltekenen gebeurt aan de hand van gipsen koppen. *“Die moest je allemaal getekend hebben alvorens aan een echt*

model te mogen beginnen”. Tijdens de lessen vraagt Jan van Delft meermalen aan Bank: “Kunde jij een bol tekenen? Als ge geen bol kunt tekenen, kunde ook geen neus tekenen.”.



Na de bevrijding in 1945 gaat hij naar Den Haag, waar hij in twee jaar aan de Koninklijke Academie voor Beeldende Kunsten met docenten zoals Cees Bolding, Aart van Dobbenburgh, Arend Hendriks en Marinus Schipper de akten M.O. A, B en C Teken en behaalt.

Tijdens zijn studie aan de academie wordt Frans vooral getroffen door het kubisme. Hij heeft een voorliefde voor de schilderijen van Picasso. Maar Georges Braque, die het kubisme en fauvisme aanhangt, is zijn favoriete schilder. Het kubisme is ook wel de stijl van Frans Bank geworden. Dat is goed te zien aan zijn landschappen. De bomen zijn een beetje hoekig. Hij zegt daar zelf over: *“Ik heb daar zo mijn eigen stijlje van gemaakt. Het is niet direct kubisme, het is eraan verwant”*.

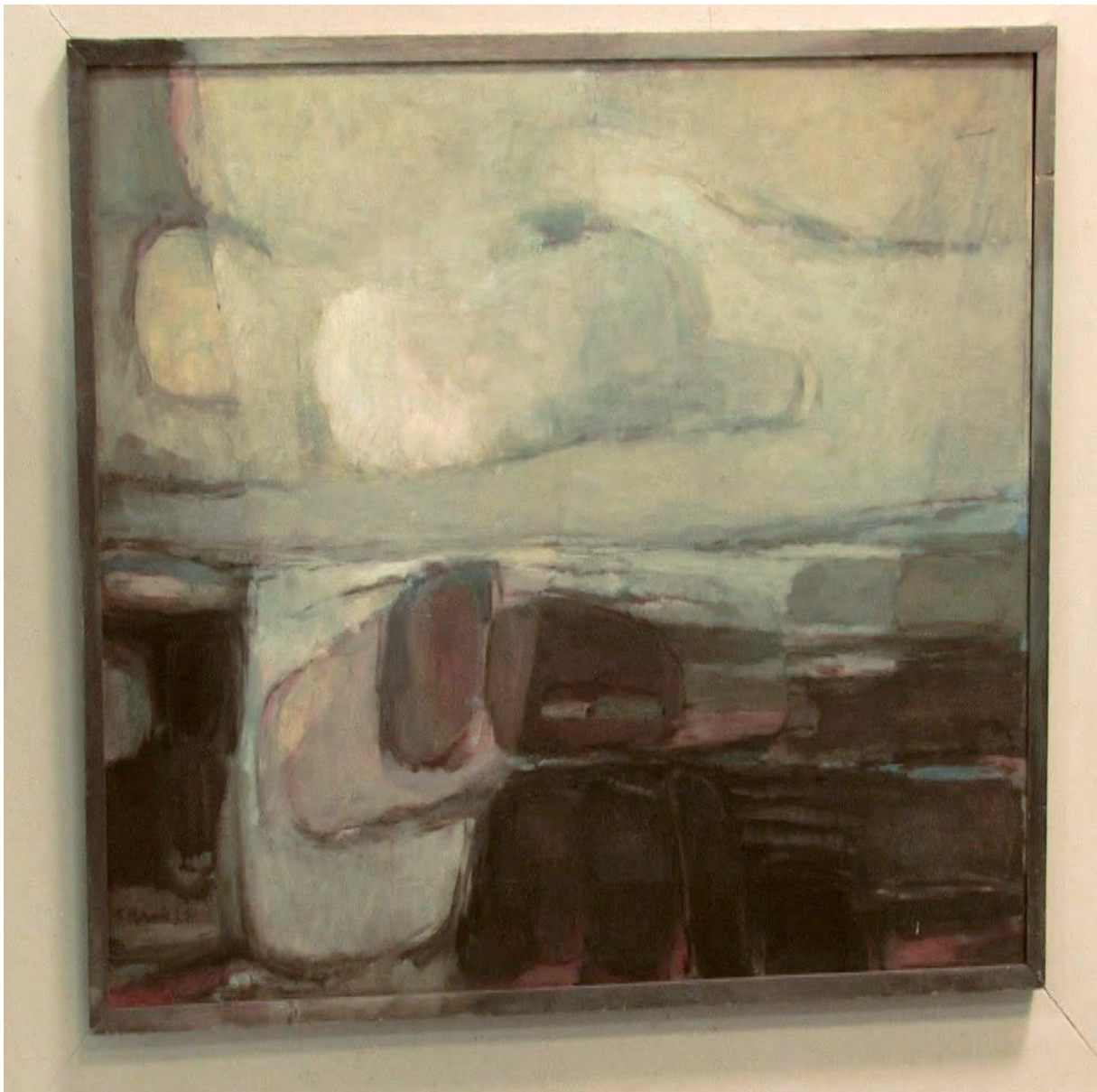


Woudrichem

In 1947 wordt hij leraar tekenen en kunstgeschiedenis aan het Sint-Joriscollege in Eindhoven en in 1948 aan de MMS St.-Ursula - later Brabant Havo - te Boxtel, terwijl hij daarnaast ook nog twee jaar tekenleraar aan de HBS in Veghel en Valkenswaard is voor enkele uren per week. Vanaf 1952 geeft hij aan het Nederlands Genootschap tot Opleiding van Leerkrachten bij het Nijverheidsonderwijs op de Frederiklaan in Eindhoven enkele lessen perspectief en geschiedenis van de bouwkunst en later ook nog beschrijvende meetkunde en planimetrie. Directeur René Smeets (1905-1976) van de Middelbare Kunstnijverheidsschool, die in 1958

wordt omgedoopt tot Academie voor Industriële Vormgeving in Eindhoven, vraagt hem aanvankelijk aan de avond-, later aan de dagopleiding, voor 'degelijk' tekenen; onder andere voor de afdeling mode.

Terug in Eindhoven na de Haagse academietijd tekent de jonge tekenleraar met de Eindhovense Schetsclub, waarvan Harry Maas (1906-1982) de propagandist is en wordt hij lid van Kunstkring De Kempen. Met de leden van de afdeling beeldende kunsten - er zijn ook afdelingen muziek, literatuur, architectuur en fotografie - exposeert hij in 1949 met enkele illustraties en vrij werk in het Stedelijk Van-Abbemuseum.



omlijnde vormen

Inmiddels is hij door collega-leraar en rector Gerard Knuvelder van het Sint-Joriscollege gevraagd om wekelijks illustraties te leveren voor het onder diens redactie staande katholieke weekblad *De Nieuwe Eeuw*, waar al gauw het tijdschrift *Lichtflitsen*, het orgaan van het Lichtbaken van de Bond zonder Naam bijkomt. Tot 1957, respectievelijk tot ver in de jaren zestig, staan er illustraties van zijn hand in deze bladen, maar ook voor het blad *'t Getouw* van de NV Helmondsche Textielmaatschappij te Helmond en de strip *Loetje Loeris* in een blaadje van de Broeders van Brakkestein tekent hij. Het gevolg is, dat ook reclamebureaus (*De la Mar*), bedrijven (*Van Boxtel*, *De Bijenkorf*, *Van Gemert*, *Lijdsman*, *Philips*) en uitgeverijen (*Paul Brand*, *Helmond*) hem voor teken- en illustratiewerk weten te vinden. Zo maakt hij illustraties voor *Dagboek van een dorpspastoor* van George Bernanos, *Helse verhalen van Aart van Ewijk*, *De heilige waan* en voor het tweedelig boekwerk *Met de heiligen het jaar rond* (*Paul Brand Bussum* 1953 en 1954).



Emmausgangers

In 1963 verhuist het gezin Bank de hun vier kinderen naar Boxtel, waar Frans aan het Dianabos een villa heeft laten optrekken door architect Frans van Dillen en waar hij later een atelier laat bijbouwen. In 1965 exposeert hij in gemeenschapshuis De Walnoot te Boxtel met de Boxtelse kunstenaars Frans van Amelsfoort, Toon Carpay, pater Teun Jacobs, Paul Maas en Aloïs Notenboom. In 1982 verlaat hij na ziekte het onderwijs en krijgt hij meer tijd om vrij werk te maken, om opdrachten onder andere voor (kinder)portretten en stillevens uit te voeren, om te reizen en te exposeren.

Zo heeft hij geëxposeerd met Cees Hamann bij galerie De Hazelaar in Boxtel (1977); met Margriet Oomen, Keetje Lindner en Toon Widlak bij galerie Sonneborn te 's-Hertogenbosch (1983); bij de Rabobank in Oss (1984); met Toon Slegers, Willy van der Putt en Nico Vrielink bij Van Gemert Art Gallery te Helmond (1985); in het Duitse Wittlich in het kader van een uitwisseling als zusterstad van Boxtel (1985); bij galerie Bonnard te Nuenen (1986); bij galerie Opus 5 in Geldermalsen (1986-1987), waar hij in 1987 nogmaals met Pluut van Olphen en Piet Pijn Spaans werk toont; bij Rijbroek Art Center te Rijswijk (1990-1991); bij galerie Sous-Terre te Lithoijen met Jos Pirkner (1994); in het gemeentehuis van Diessen (1995), alsook op de PAAZ-afdeling van het Carolus-Liduína Ziekenhuis te 's-Hertogenbosch (1995). Een hoogtepunt is de expositie ter gelegenheid van zijn vijfenzestigste verjaardag in 1986 in het Gemeentelijk Jan Cunencentrum te Oss, alsmede ter gelegenheid van zijn tachtigste verjaardag in 2001 wederom in het gemeentelijk Jan Cunencentrum in Oss. In 2002 exposeert hij in het Kempenlandmuseum in Eindhoven. En in juni 2014 exposeert Frans Bank in het gemeentehuis van Boxtel, in november van dat jaar gevolgd door een expositie in het Museum Boxtel (MUBO).



jongerengroep

Kunstcriticus Ferd Op de Coul kopt in het Brabants Dagblad van 28 augustus 1986: "Sterk vakwerk van Frans Bank". Al jaren heeft hij dan deelgenomen aan een tekenclub, die samenkomt op de boerderij van tekenleraar Toon Widlak te Haaren. Samen met o.a. Ton Buynsters, frater Vincenzo (in de wereld Jacques de Kok), Nelleke de Laat, Peter van Oorschot, Lambert Peeters, Piet van der Sluijs, Peter Verbraak, Reinier Wakelkamp, Jan de Wolf en Feridun Ugur worden er stilleven en naaktmodellen getekend en wordt er geaquarelleerd. In de jaren negentig van de vorige eeuw doet hij mee aan een tekengroep bij Peter van Oorschot en Feridun Ugur te 's-Hertogenbosch, waar ook Ton Glaudemans en Chris Hendriks komen werken.

*amaryllis*

Als het huis te groot wordt, betreft het gezin een bungalow in de om de hoek gelegen Nimrodlaan, waar Frans een atelier laat aanbouwen. Sinds de verhuizing in 1998 schildert hij in een deel van de woonkamer van het appartement in het voormalig kantoorgebouw van Waterschap De Dommel aan het Molenpad te Boxtel.

Bij het overzien van het oeuvre van Frans Bank komt hij vooral naar voren als een geboren tekenaar en illustrator met humor, die met groot gemak verschillende tekenmanieren hanteert en daarbij ongetwijfeld tijdgenoten in de gaten heeft gehouden zoals zijn vriend Ton Smits, Cees Bantzinger, Eppo Doeve, Luc van Hoek, Frans Mandos, Jo Spier, Karei Thole en Albert Troost. In zijn academitijd voelt hij zich bij het schilderen sterk aangetrokken tot het werk van George Braque, terwijl hij eind jaren zestig experimenteert met kleurige, abstracte

en in het midden van de jaren zeventig met sterk realistische schilderijen met een vervreemdend effect. Toch zijn de meeste doeken met losse toets op de visuele werkelijkheid gebaseerd.

Zijn stijl verandert als hij door Schotland reist. Hij wordt getroffen door het Schotse oerlandschap met de vele stenen en keien. Hij noemt het wel zijn 'stenen tijdperk'

Ook zijn bezoeken aan Engeland hebben kubistische schilderijen opgeleverd. Dat is goed te zien in het schilderij, dat hij van de kathedraal van Canterbury heeft gemaakt.

Daarnaast heeft Bank zich ook laten inspireren door het surrealisme: dingen die eigenlijk helemaal niet kunnen zoals werken van de Spaanse schilder Dali en de Grieks-Italiaanse kunstenaar De Chirico.



3 stenen

Zo heeft Bank schilderijen gemaakt van stenen waarvan hij zelf zegt: *“Het zijn wel echte schilderijen maar je ziet dingen, die eigenlijk niet kunnen. Als je goed kijkt zie je er meer in. Dat zou eigenlijk elk schilderij moeten hebben. Je mag best dingen herkennen, maar er moet iets inzitten, dat nieuw is en wat je op andere ideeën brengt. Dat is wat ik nastreef”*.

Bank wil niet alleen goed schilderen, hij wil iets toevoegen; iets meer dan het gewone afbeelden. Door stemming aan een schilderij toe te voegen, kun je jezelf uiten. Het is 'zijn' landschap. Niet zomaar een afbeelding van een ding. Het is door hem geschilderd. Het is dus heel persoonlijk.

Ondanks de vele gezichten in zijn werk blijkt Frans Bank een kunstenaar met een groot vakmanschap, die genoeg heeft aan de traditionele schilderthema's van (bloem)stilleven,

Bronnen:

Peter Thoben, *Frans Bank. illustrator, tekenaar en kunstschilder*, Eindhoven, 2001.

Ferd Op de Coul, *Brabants Dagblad* 28 augustus 1986.

Hans van Liempt en Guus Bekooy, *Inleiding op de expositie in het MUBO op 15 november 2014*,

Christ van Eekelen, *Gesprek met Frans Bank te Boxtel op 20 november 2015*.